

JAKOŚĆ POWIERZCHNI ZIEMI JAKO CZYNNIK MOGĄCY WPŁYWAĆ NA WARTOŚĆ NIERUCHOMOŚCI

Artykuł omawia podstawowe zagadnienia związane z zanieczyszczeniem powierzchni ziemi. Wymieniono typy terenów, dla których określono standardy jakości gleby i ziemi oraz sposób podejścia do wyznaczania ich stanu czystości. Zasygnalizowano również problem szkód w środowisku związanych z zanieczyszczeniem gleby i ziemi oraz odpowiedzialności podmiotów korzystających ze środowiska.

Obowiązujący do niedawna standard IV.1 określał, które czynniki środowiskowe mają wpływ na wartość nieruchomości. Wśród wymienionych tam czynników były odniesienia do jakości powierzchni ziemi a także wód gruntowych w kontekście ich stanu czystości. Sposób prowadzenia badań jakości szeroko pojętej powierzchni ziemi i wód gruntowych oraz odniesienia do wartości referencyjnych regulują przepisy ochrony środowiska, wśród których należy wymienić:

1. Ustawa z 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008r. Nr 25 poz. 150 z późn. zm.),
2. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002r. w sprawie standardów jakości gleby oraz standardów jakości ziemi (Dz. U. Nr 165 poz. 1359),
3. Ustawa z dnia 4 lutego 1994r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2005r. Nr 228 poz. 1947 z późn. zm.),
4. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 3 października 2005r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać dokumentacje hydrogeologiczne i geologiczno-inżynierskie (Dz.U. Nr 201, poz. 1673),

5. Ustawa z dnia 03 lutego 1995r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2004 r. Nr 121 poz. 1266 z późn. zm.),
6. Ustawa z dnia 13 kwietnia 2007r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (Dz. U. Nr 75 poz. 493 z późn. zm.),
7. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 kwietnia 2008r. w sprawie kryteriów oceny wystąpienia szkody w środowisku (Dz. U. Nr 82 poz. 501),
8. Ustawa z dnia 18 lipca 2001 roku Prawo wodne (Dz.U. z 2005 roku, Nr 239, poz. 2019 z późn. zm.),

9. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 lipca 2006r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz.U. Nr 137, poz. 984).

mgr Roman Bednarek

Zastępca Przewodniczącego Regionalnej Komisji ds. Ocen Oddziaływania na środowisko przy Regionalnym Dyrektorzce Ochrony Środowiska w Poznaniu

mgr Krzysztof Pyszny

Specjalista w zakresie sporządzania ocen oddziaływania na środowisko

I. Jak chronimy powierzchnię ziemi?

Ochrona powierzchni ziemi została w polskim prawie określona w dziale IV ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska. We wstępie do tej ustawy, konkretnie w art. 3 pkt 25, zdefiniowano pojęcie powierzchni ziemi, pod którym rozumie się naturalne ukształtowanie terenu, glebę oraz znajdującą się pod nią ziemię do głębokości oddziaływania człowieka, z tym że pojęcie „gleba” oznacza górną warstwę litosfery, złożoną z części mineralnych, materii organicznej, wody, powietrza i organizmów, obejmującą wierzchnią warstwę gleby i podglebie. W tym miejscu należy przypomnieć, że ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych definiuje pojęcie zarówno gruntów rolnych jak i leśnych.

Prawo ochrony środowiska określa sposób ochrony powierzchni ziemi, który polega na:

- 1) zapewnieniu jak najlepszej jej jakości, w szczególności przez:
  - a) racjonalne gospodarowanie,
  - b) zachowanie wartości przyrodniczych,
  - c) zachowanie możliwości produkcyjnego wykorzystania,
  - d) ograniczanie zmian naturalnego ukształtowania,
  - e) utrzymanie, jakości gleby i ziemi powyżej lub co najmniej na poziomie wymaganych standardów,
  - f) doprowadzenie, jakości gleby i ziemi co najmniej do wymaganych standardów, jeżeli nie są one dotrzymane,
  - g) zachowanie wartości kulturowych z uwzględnieniem zabytków archeologicznych;
- 2) zapobieganiu ruchom masowym ziemi i ich skutkom.

Z kolei według ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych ochrona tych gruntów polega m.in. na:

- zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji gruntów rolnych i leśnych oraz szkodom w produkcji rolniczej i drzewostanach, powstającym wskutek działalności nierolniczej i nieleśnej oraz ruchów masowych ziemi;
- rekultywacji i zagospodarowaniu gruntów na cele rolnicze;
- ograniczaniu zmian naturalnego ukształtowania powierzchni ziemi.

II. Kiedy mówimy o zanieczyszczeniu gruntu?

Kluczowym problemem związanym ze stanem czystości gruntu jest odpowiedzenie sobie na pytanie kiedy należy mówić o zanieczyszczeniu. Odpowiedzi na to pytanie należy szukać w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002r. w sprawie standardów jakości gleby oraz standardów jakości ziemi. Wydziela ono tereny, dla których muszą być zachowane standardy jakości gleby (normy), a które są różne dla poszczególnych kategorii terenu. I tak wydziela się trzy grupy terenów:

1. Grupa A:

- nieruchomości gruntowe wchodzące w skład obszaru poddanego ochronie na podstawie przepisów ustawy - Prawo wodne, tj. strefy ochronne ujęć wody i obszary ochronne zbiorników wód śródlądowych,
- obszary poddane ochronie na podstawie przepisów o ochronie przyrody (parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, stanowiska dokumentacyjne) jeżeli utrzymanie aktualnego poziomu zanieczyszczenia gruntów nie stwarza zagrożenia dla zdrowia ludzi lub środowiska - dla obszarów tych stężenia zachowują standardy wynikające ze stanu faktycznego, z zastrzeżeniem grupy B i C,

2. Grupa B

- grunty zaliczone do użytków rolnych z wyłączeniem gruntów pod stawami i gruntów pod rowami, grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione, nieużytki, a także grunty zabudowane i zurbanizowane z wyłączeniem terenów przemysłowych, użytków kopalnych oraz terenów komunikacyjnych,

3. Grupa C

- tereny przemysłowe, użytki kopalne, tereny komunikacyjne.

Powyższe rozporządzenie mówi kiedy mamy do czynienia z glebą lub ziemią zanieczyszczoną. Następuje to wtedy gdy stężenie co najmniej jednej substancji przekracza wartość dopuszczalną określoną w tym rozporządzeniu.

W przypadku gdy naturalne stężenie substancji badanej w glebie lub ziemi przekracza wartości dopuszczalne wówczas uważa się, że przekroczenie dopuszczalnej wartości stężeń w glebie lub ziemi nie nastąpiło.

Wartość dopuszczalną zawartości substancji w glebie lub ziemi ustala się metodą kolejnych przybliżeń w trzech etapach:

- *etap pierwszy* - ustalenie listy substancji, których wystąpienie jest spodziewane ze względu na prowadzoną na danej nieruchomości lub w jej sąsiedztwie działalność,
- *etap drugi* - przeprowadzenie pomiarów wstępnych, których celem jest ustalenie czy substancje, o których mowa w etapie pierwszym, faktycznie występują,
- *etap trzeci* - badania szczegółowe w celu określenia stężeń substancji ustalonych i wskazanie zakresu i sposobu przeprowadzenia rekultywacji gleby lub ziemi.

III. Zanieczyszczenie gruntu a szkoda w środowisku

Częstokroć zanieczyszczenie gruntu może wywołać szkodę w środowisku zdefiniowaną w ustawie z dnia 13 kwietnia 2007r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie i określającej m.in. negatywną, mierzalną zmianę stanu lub funkcji elementów przyrodniczych, ocenioną w stosunku do stanu początkowego, która została spowodowana bezpośrednio lub pośrednio przez działalność prowadzoną przez podmiot korzystający ze środowiska w powierzchni ziemi, przez co rozumie się zanieczyszczenie gleby lub ziemi, w tym w szczególności zanieczyszczenie mogące stanowić zagrożenie dla zdrowia ludzi. Kryteria oceny wystąpienia szkody w środowisku zdefiniowane zostały w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 30 kwietnia 2008 roku w sprawie kryteriów oceny wystąpienia

szkody w środowisku. Kryterium oceny wystąpienia szkody w środowisku w powierzchni ziemi jest zmiana lub zmiany powodujące jeden lub więcej z następujących mierzalnych skutków m.in. przekroczenie standardów jakości gleby lub ziemi, określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002r. w sprawie standardów jakości gleby oraz standardów jakości ziemi.

IV. Kto odpowiada za zanieczyszczenie gruntu?

Obowiązek przeciwdziałania zanieczyszczeniu gruntu, a w przypadku ich zanieczyszczenia, obowiązek naprawy, spoczywa, zgodnie z ustawą z dnia 13 kwietnia 2007r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie, na podmiocie korzystającym ze środowiska. Podmiot korzystający ze środowiska został

zdefiniowany w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska jako:

- przedsiębiorca w rozumieniu ustawy z dnia 2 lipca 2004r. o swobodzie działalności gospodarczej, a także osoba prowadząca działalność wytwórczą w rolnictwie w zakresie upraw rolnych, chowu lub hodowli zwierząt, ogrodnictwa, warzywnictwa, leśnictwa i rybactwa śródlądowego oraz osoby wykonujące zawód medyczny w ramach indywidualnej praktyki lub indywidualnej specjalistycznej praktyki,
- jednostka organizacyjna niebędąca przedsiębiorcą w rozumieniu ustawy z dnia 2 lipca 2004r. o swobodzie działalności gospodarczej,
- osoba fizyczna niebędąca przedsiębiorcą w rozumieniu ustawy z dnia 2 lipca 2004r. o swobodzie działalności gospodarczej, korzystająca ze środowiska w zakresie, w jakim korzystanie ze środowiska wymaga pozwolenia wydawanego na podstawie przepisów ochrony środowiska.

PRAWO

STAWKI OPŁATY ROCZNEJ Z TYTUŁU UŻYTKOWANIA WIECZYSTEGO

Trybunał Konstytucyjny rozpoznał pytanie prawne Sadu Okręgowego w Warszawie dotyczące wysokości opłaty rocznej z tytułu użytkowania wieczystego. Watpliwości sadu wzbudziła **nowelizacja ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa** z 20 grudnia 2002r. dotycząca wysokości stawek procentowych. Zróżnicowała ona bowiem znajdujących się w podobnej sytuacji prawnej użytkowników wieczystych nieruchomości przeznaczonych na cele mieszkaniowe, realizację urządzeń infrastruktury lub inne cele publiczne. Użytkownicy wieczystych gruntów, przeznaczonych na takie cele, a nie będących w zasobach Agencji Nieruchomości Rolnych obowiązani są uiszczać opłaty według stawki 1%, zaś grunty o tym samym przeznaczeniu, jednak nie znajdujące się w zasobach ANR zakwalifikowano zgodnie z kwestionowanym przepisem jako oddane na inne cele i objęto 3% stawka. Wprowadza to - zdaniem sadu - odstępstwo od konstytucyjnej zasady równości.

Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 18 stycznia 2011 roku (Dz. U. Nr 27 poz. 141) stwierdził, że **kwestionowany przepis nie narusza ustawy zasadniczej**. Zawarty w nim wyjątek od ogólnej zasady równości (art. 32 ust. 1 Konstytucji) oraz od zasady ochrony własności i praw majątkowych (art. 64 ust. 2 Konstytucji) znajduje uzasadnienie w celach i zasadach ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego. Akt ten dotyczy prowadzenia szczególnej polityki państwa w zakresie reprivatyzacji i rekonstrukcji własności rolnych Skarbu Państwa. Cele te realizuje Agencja Nieruchomości Rolnych - organ samodzielny w zakresie prowadzenia gospodarki, a także w sferze stosunków prawnych, będący w zakresie określonym w ustawie instrumentem polityki państwa. Do ustawodawcy należy określenie celów i zadań tej polityki, a odstępstwo od zasad wyrażonych w powyższych przepisach Konstytucji ma służyć jej realizacji. Wyrok jest ostateczny.

Opracowanie
Wojciech Gryglaszewski

AKTUALNOŚCI